

Sprawozdanie

komisyi przemysłowej o sprawozdaniu c. k. Rady szkolnej krajowej o stanie szkół państwowych dla nauki przemysłowej w r. 1894/5.

Rok ubiegły zaznaczył się przedewszystkiem postępem organizacyjnym przez utworzenie w Radzie szkolnej krajowej III. Sekcyi, której przekazane zostały wszystkie sprawy szkół udzielających nauk przemysłowych i handlowych, należące dotychczas do zakresu działania c. k. Namiestnictwa, a mianowicie:

zarząd państwowych zakładów w Galicyi, przeznaczonych dla nauki przemysłowej i handlowej, tudzież

nadzór państwowy nad zakładami tego rodzaju, utrzymywanymi z funduszów kraju, powiatów, gmin lub osób prywatnych.

Skład tej sekcyi oraz mianowanie jednego z najlepszych znawców szkolnictwa przemysłowego na krajowego inspektora szkół przemysłowych dają gwarancję, że otwarcie tej nowej sekcyi stanie się ważnym czynnikiem w prawidłowym rozwoju tej nowej gałęzi szkolnictwa krajowego.

Ze statystyki wydatków państwowych na cele szkolnictwa przemysłowego i handlowego, pokazuje się też większa troskliwość Rządu w uwzględnieniu potrzeb kraju:

	1894	1895	więcej o
Na państwowe szkoły przemysłowe	131.920 złr.	152.910 złr.	+ 20.990 złr.
Subwencya dla krajow. zakładów	48.300 „	55.100 „	+ 6.800 „
Razem	180.220 złr.	208.010 złr.	+ 27.790 złr.

Państwowych szkół przemysłowych jest obecnie sześć, a mianowicie:

1. Szkoła przemysłowa w Krakowie.
2. „ „ we Lwowie.
3. „ przemysłu drzewnego w Zakopanem.
4. „ „ „ „ Kołomyi.
5. „ ślusarska w Świątnikach.
6. „ kowalska w Sułkowicach.

Z wyjątkiem szkoły przemysłowej w Krakowie, która jest tylko przeistoczeniem dawno tam istniejącej szkoły polytechnicznej, cała ta organizacja odnosi się do najnowszych lat, a stosunkowo znaczna liczba uczniów, przeszło 900, pokazuje, że odpowiada potrzebom publicznej.

Sprawozdanie Rady Szkolnej podaje zasady urządzenia każdej z tych szkół i krótki zarys ich działalności. Z uznaniem trzeba podnieść, że w organizacji i administracji tych szkół uchylono zupełnie szabloność, a starano się zastosować każdą z nich do miejscowych potrzeb i warunków. Starano się także o odpowiednie wykształcenie nauczycieli przez wysyłanie ich za granicę w celu zwiedzenia szkół i zakładów tam istniejących i w celu obeznania się z najnowszymi urządzeniami z dziedziny szkolnictwa przemysłowego.

Podnosząc z uznaniem działalność Krajowej Rady Szkolnej, Komisya przemysłowa niemniej zwraca uwagę na pewne strony ujemne, wynikające przeważnie z przyczyn finansowych. Odnosi się to mianowicie do kwestyi warsztatów. Krakowska szkoła przemysłowa, istniejąca już od tak dawna i posiadająca doborowe grono profesorów, z pewnością nie mogła w całej pełni urzeczywistnić swojego programu praktycznego w obec braku warsztatów mechanicznych, tak, że tylko uczniowie na oddziale chemicznym mogli łączyć w dostatecznej mierze praktykę z teorią. Obecnie co do Krakowa ta kwestya jest załatwioną i budowa warsztatów jest rzeczą zapewnioną. We Lwowie atoli warsztaty wprawdzie istnieją, ale są tak niekorzystnie ułożone i oświetlone, że należałoby się w jak najkrótszym czasie postarać o umieszczenie odpowiednie dla szkoły przemysłowej, a ponieważ miasto Lwów i tak potrzebuje rozszerzenia umieszczenia szkolnego dla celów ogólnych, to jest nadzieja, że obecny budynek szkoły przemysłowej może być zużytkowany w inny sposób, a nowy i odpowiedniejszy gmach mógłby być wystawiony dla szkoły przemysłowej. Komisya przedkłada odnośną rezolucję do c. k. Rządu.

Co do kierunku nauk Komisya przyjmuje do wiadomości pomyślny wynik dotychczasowego planu nauk, pozwala sobie jednak wskazać, że w krajowej organizacji szkolnictwa przemysłowego istnieje jeden brak, któryby należało usunąć. Brak nam odpowiedniego oddziału dla przemysłu elektrycznego, jaki istnieje w Wiedniu przy muzeum przemysłowo-technologicznem.

Tak jak para była znamieniem wieku XIX., tak najszerze użycie elektryczności prawdopodobnie stanie się cechą wieku XX. Ale już obecnie nie brak w Galicyi urządzeń elektrycznych. Miasto Przemyśl w tych dniach zaprowadziło oświetlenie elektryczne, kopalnie naftowe, destylarnie, cukrownie, liczne tartaki oświetlone są elektrycznie. Sieci telefoniczne powstają w całym kraju, można naliczyć kilka przykładów elektrycznego przenoszenia siły. Komisya proponuje więc rezolucję do c. k. Rządu, ażeby urządził przy krakowskiej szkole przemysłowej oddział elektryczny, co jest tem łatwiejszem, że taki oddział jest tylko dopełnieniem i specjalizacją oddziału mechanicznego już istniejącego.

Zaznaczono już na samym początku, że nowa sekcya utworzona w Krajowej Radzie Szkolnej nosi nazwisko nie tylko przemysłowej ale i handlowej. Szkolnictwo handlowe u nas od tak dawnego czasu zaniedbane, stało się przedmiotem wyczerpującej dyskusyi w Komisyi, przyczem p. wiceprezydent Rady Szkolnej miał sposobność wyłuszczyć swoje zapatrywania na podjęcie akcji krajowej w tym względzie.

Upośledzenie naszego kraju pod względem szkolnictwa handlowego okazuje się porównując Galicyę z Czechami.

Podezas kiedy ludność żyjąca z handlu u nas liczy 524.697 głów a w Czechach tylko 519.146 głów, to statystyka urzędowa anstryacka wykazuje za rok 1893.

	Czechy	Galicya
a) szkół handlowych	5	1
liczba uczniów	1256	92
b) specjalnych kursów handlowych, prywatnych i rządowych	11	1
liczba uczniów	722	26
c) dopełniające klasy handlowe	41	5
liczba uczniów	3228	164

W ostatnich czasach kilkakrotnie podnoszono tę okoliczność tak w Sejmie jak w Radzie Państwa. Izby też handlowe we Lwowie i w Krakowie już od kilku lat gromadzą fundusze w celu posilkwania akcyi skierowanej do utrzymania Akademii handlowej.

Rada Szkolna zamierza zaprowadzić handlowe kursa uzupełniające w związku z organizacją szkół wydziałowych w naszych miastach. Pewna ilość takich kursów, 8 lub nawet 10, może już w bieżącym roku zostanie otwartą a z pewnością w przyszłym.

Do szerszej i prędszej akcyi przeszkadza przedewszystkiem zupełny brak sił uczących, których tylko taka akademia handlowa mogłaby wykształcić.

Zważywszy także, że kraj posiada już teraz setki instytucyj finansowych, że tworzą się coraz liczniej towarzystwa akcyjne lub większe spółki handlowe i przemysłowe i potrzebujące zawodowo wykształconych urzędników, to już ostatni czas, ażeby założyć u nas akademię handlową jako pepinierkę wyższego wykształcenia handlowego, któreby potem mogło się rozszerzyć w całym kraju.

Taka akademia musiałaby mieć kursa czteroletnie, oprócz wieczornych kursów, dopełniających dla już w handlu zatrudnionych, a ewentualnie kursa wyższe dla skończonych akademików. Dla praktycznego uzupełnienia nauki potrzebne by były muzea wszelkich produktów handlowych i urządzeń ułatwiających handel i zamianę produktów. Koszt utrzymania takiego zakładu z pewnością nie mógłby być wiele mniejszym od 40.000 zł. rocznie. Pod jednym względem zachodzi szczęśliwa okoliczność, że Rząd jest w posiadaniu budynku, któryby się dość nadawał na potrzeby akademii handlowej. Jest nim dawne seminaryum żeńskie. Trudność zaś polega w tem, że podobne zakłady w innych prowincjach powstawały przeważnie za inicjatywą czy to prywatną lub też Stowarzyszeń, a tu domaga się inicjatywy ze strony Rządu. Można się jednak powołać na to, że przy zakładzie politechnicznym lwowskim istniały dawniej rządowe kursa handlowe i że specyalne okoliczności naszego kraju sprawiają, że my nie mamy tych potężnych organizacyi kupieckich, istniejących gdzie indziej. Komisya przemysłowa zatem proponuje rezolucyę wzywającą c. k. Rząd do założenia akademii handlowej we Lwowie, ale równocześnie jest tego przekonania, że taka rezolucya odniesie pożądaną skutek tylko w takim razie, jeżeli równocześnie kraj przyczyni się poważną kwotą tak do kosztów założenia jak i utrzymania takiego Zakładu naukowego. Komisya zatem proponuje odpowiednie wezwanie do Wydziału Krajowego.

Komisya przemysłowa zatem wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. przyjmuje się do wiadomości sprawozdanie c. k. Rady szkolnej krajowej o stanie szkół państwowych dla nauki przemysłowej;
2. wzywa się c. k. Rząd do urządzenia przy przemysłowej szkole Krakowskiej oddziału elektrotechnicznego;
3. wzywa się c. k. Rząd do przeprowadzenia pertraktacyi z reprezentacją miasta Lwowa w celu uzyskania odpowiedniejszego pomieszczenia dla szkoły przemysłowej we Lwowie;
4. wzywa się c. k. Rząd do zorganizowania wyższego Zakładu dla nauk handlowych we Lwowie;
5. poleca się Wydziałowi Krajowemu, ażeby na przyszłej sesyi sejmowej przedstawił wnioski co do przyczynienia się kraju poważnemi kwotami do urządzenia i utrzymania wyższego zakładu dla nauk handlowych we Lwowie.

Przewodniczący i Sprawozdawca:

Szczepanowski.